

Сімонов Микита Андрійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0001-6728-2215>

e-mail: Simonoff31@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА КНР ТА УКРАЇНИ У РАМКАХ ІНІЦІАТИВИ «ОДИН ПОЯС — ОДИН ШЛЯХ»

Резюме

У статті було розглянуто перспективи співробітництва КНР та України у рамках ініціативи «Один пояс — один шлях», що представляє собою глобальну стратегію розвитку інфраструктури та торгово-економічного партнерства КНР з іншими країнами.

Проаналізовано позитивні та негативні аспекти можливого політичного співробітництва України і КНР у рамках ініціативи «Один пояс — один шлях» та історичні передумови такого партнерства. Визначено майбутні перспективи та основні вектори для подальшого розвитку співробітництва між Україною і КНР.

Доведено, що співпраця між Україною та КНР у рамках ініціативи «Один пояс — один шлях» може бути взаємовигідним для обох країн. Україна за умов участі у такій ініціативі може посприяти створенню нового світового економічного порядку, а відкладання визначення пріоритетів на даному напрямі може призвести до усунення України від вигідного партнерства і, як наслідок, відсутності економічного зростання України.

Обґрунтовано, що саме Україна може бути ключовим партнером КНР у рамках ініціативи «Один пояс — один шлях» за рахунок великого потенціалу в промисловій та науково-технічній сферах, а також свого географічного положення, що збігається з глобальними ідеями ініціативи «Один пояс — один шлях», і має великі шанси на співпрацю з КНР у рамках перспективної ініціативи «Один пояс — один шлях» та замученість до формування нового виду політико-економічної глобалізації.

Ключові слова: «один пояс — один шлях», українсько-китайське співробітництво, політичні відносини, зовнішня політика, стратегічний розвиток.

Вступ

Одним із наймасштабніших цивілізаційних проєктів, озвучених Сі Цзіньпіном невдовзі після свого приходу до влади, стала ідея створення Економічного поясу Шовкового шляху, яку можна з повним правом віднести до зовнішньополітичного курсу КНР. Ця доктрина була вперше офіційно представлена восени 2013 року. Тоді в рамках свого візиту до Астани Голова КНР запропонував створити економічну зону Великого Шовкового шляху, формуючи економічні зв'язки між євразійськими країнами тіснішим. Згодом до ідеї сухопутного маршруту Шовкового шляху додався і його морський аналог, а загальний проєкт отримав назву «Ініціатива «Один пояс — один шлях»».

У 2017 році ініціатива «Один пояс — один шлях» включена до Конституції КНР. Її основна мета — створення та очолення нового виду глобалізації, притягуючи країни та компанії на китайську орбіту та використовуючи китайські інвестиції і промислові переваги. Станом на 2021 рік, Китай залучив 138 країн та 30 міжнародних організацій до ініціативи «Один пояс — один шлях».

Для України приєднання до ініціативи «Один пояс — один шлях» — це унікальний шанс, адже вона зможе таким чином зробити внесок у створення нового економічного порядку в Європі, Азії та Африці. Зволікання з визначенням пріоритетів на даному напрямі може призвести до усунення її від прийняття стратегічних рішень щодо розбудови взаємовигідних регіональних відносин.

Методи дослідження

Метою даного наукового дослідження є аналіз політичного співробітництва України і КНР у рамках ініціативи «Один пояс — один шлях» та його майбутніх перспектив, а також визначення основних векторів для подальшого розвитку даного партнерства. Дослідження здійснено з використанням системного підходу, що сформував цілісне уявлення про ініціативу «Один пояс — один шлях» як єдиний глобальний проєкт КНР, принципу історизму, що дозволив визначити передумови та фактори, які вплинули на можливість виникнення зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних відносин між Україною та КНР у рамках ініціативи «Один пояс — один шлях», принципу достовірності, що передбачає опору на факти у змісті, що дозволить вивчити кожне явище разом з його позитивними і негативними сторонами.

Результати дослідження

Ініціатива «Один пояс, один шлях» є новою платформою для співпраці між Китаєм та іншими країнами, що проходять через визначені Китаєм економічні зони. Це не просто новий етап зовнішньоекономічної

відкритості — він відповідає потребам часу та сподіванням усіх країн на прискорення розвитку та вигідним для інших країн. Ця ініціатива створила величезний простір для розвитку, де швидкозростаюча економіка Китаю має можливість перетинатися з перевагами транзитних країн, і доповнюючи себе, вона створюватиме можливості для розвитку. Сторони матимуть можливість співпрацювати у сфері базової інфраструктури та промисловості, а також розробляти ресурси. При цьому китайська сторона розглядає розвиток цих «поясів» і «шляхів» як простір для співпраці з усіма сторонами, а зі свого боку намагається створити умови для координації фінансів, політики та намірів людей на спільну перемогу в процесі співпраці.

Після Другої світової війни більшість країн, що розвиваються, зіткнулися з проблемами розвитку базової інфраструктури та стабільно високими витратами на фінансування. Хоча на той час існували певні кредитні структури регіонального розвитку, їхня діяльність стикалася зі значними труднощами через погане управління.

Розбудова Китаєм «Одного поясу — одного шляху» націлена на співробітництво з країнами, що розвиваються, у проектах базової інфраструктури та виробничих потужностей. Це пов'язано не лише з тим, що Китай накопичив значний досвід розвитку базової інфраструктури, а й з тим, що він має свої переваги у відповідних галузях — як у фінансовому плані, так і в виробничих потужностях. Об'єднавши різні фінансові ресурси в загальний знаменник, а також рішуче підтримавши розвиток «Одного поясу — одного шляху» на політичному рівні, країни-партнери зможуть не тільки долучитися до економічного розвитку Китаю, але й прискорити побудову власної базової інфраструктури.

Станом на сьогодні, українсько-китайські відносини ще досі певною мірою проходять випробування. За період незалежності України ці відносини, загалом, розвивалися по висхідній та досягли найвищої точки розвитку у грудні 2013 р., коли був підписаний Договір про дружбу та співробітництво. Але після цього політичні зміни, що відбулися в Україні, дещо призупинили розвиток двосторонніх відносин.

Попри це, Китай є свідомим прихильником української євроінтеграції та завжди визначав Україну як «важливу державу в Європі». Уряд Китайської Народної Республіки підтримав підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС та розглядає залучення України до розбудови «Нового економічного поясу — Великий шовковий шлях», що є особистою ініціативою голови КНР Сі Цзіньпіня. У разі того, якщо відбудеться реалізація китайського плану, Україна матиме принципово нове геополітичне місце «першої європейської країни на Шовковому шляху» та може стати більш політично суб'єктною [1, с. 4–5].

Слід зазначити, що українсько-китайські відносини розпочалися ще у 1992 р. і стрімко розвивалися до 2004 р. Це було пов'язано, насамперед,

з високим рівнем політичного діалогу, створенням необхідної правової бази та практичним здійсненням досягнутих домовленостей у різних сферах співпраці, а саме у торгово-економічній, військово-технічній, науково-освітній та культурній.

Розвиток стратегічного партнерства між 2005 та 2010 роками був перерваний зміною зовнішньої політики України внаслідок Помаранчевої революції, яка почала більше зосереджуватися на ЄС та США, ніж на Китаї та інших азіатських країнах. Проте в цей час Україна активно працювала над виконанням раніше підписаних угод з Китаєм, особливо у військово-технічній сфері та обміні технологіями.

Загалом було досягнуто нових домовленостей, але відсутність стратегії та системних дій щодо розвитку військово-технічного співробітництва, зрив практично всіх державних програм з виробництва спеціальної техніки та нового озброєння призвели до зниження рівня участі України не лише в проектах, а також на ринках спеціального обладнання.

Більше того, за кілька років сам Китай поступово став конкурентом українському військово-промислому комплексу, витісняючи українських виробників з азіатських та африканських ринків [2].

На початку 2010 року Китай розпочав пожвавлення відносин з Україною. Результатом стало рішення про створення Комісії з питань співробітництва між КНР та Україною на рівні віце-прем'єр-міністрів двох країн, а також підкомітетів з питань співробітництва в економіці та торгівлі, науково-технічній діяльності, а також у сферах сільського господарства і космосу, культури та освіти [3].

Протягом 2014–2016 років українська сторона зосередилася на проблемах відновлення територіальної цілісності та внутрішньополітичних процесах, а також на відносинах з ЄС та США, що на той час вже було задекларовано Конституцією України. У цей період український уряд практично проводив політику дистанціювання від Китаю та намагався поглибити партнерство з іншою азіатською країною — Японією. Отже, стає зрозуміло, що українська влада на той час ігнорувала виконання базових угод і домовленостей, які були укладені з Китаєм, наприклад, «Програми розвитку стратегічного партнерства між Україною та Китаєм на 2014–2018 роки».

У 2020 році Президент України Володимир Зеленський надав інтерв'ю китайському інформаційному агентству «Сінхуа», під час якого обговорив питання співпраці з КНР. Він зазначив, що перш за все, Китай завжди був і залишається серед пріоритетів української зовнішньої політики, і Україна готова працювати над пошуком нових можливостей для подальшого розширення двосторонньої торгівлі та економічної співпраці в межах Комісії зі співробітництва між урядами КНР та України. Також Президент наголосив, що Україна стала однією з перших країн, яка підтримала ініціативу «Один пояс — один шлях» і що вона має як необхідний

економічний і промисловий потенціал для ефективної участі в цьому амбітному проєкті, так і унікальне географічне розташування — на східному кордоні ЄС, на шляху з Азії у Європу, а також між Чорним і Балтійським морями [4].

Президент Зеленський має рацію, адже Україна, як частина Східної Європи, перетинається і географічно, і з інтересами різних країн, які очікують значних інвестицій у проєкти за китайською ініціативою. Для України нова європейська політика Китаю є не лише певною можливістю, а й серйозним викликом у визначенні власної майбутньої зовнішньої політики в умовах тривалої агресії Російської Федерації. Ініціатива «Один пояс — один шлях» потенційно може допомогти українській економіці вийти із зтяжної кризи, диверсифікуючи можливості та шляхи розвитку. Для України, яка зробила європейський вибір і прагне приєднатися до ЄС, важливо враховувати стратегічний характер євро-китайських відносин і будувати відносини з Китаєм шляхом досягнення синергії між європейськими та китайськими проєктами.

Україна, якщо планує співпрацювати з Китаєм та відновлювати свою економіку, має використовувати економічний потенціал ініціативи «Один пояс — один шлях» як для розвитку власної національної економіки, так і для успішної реалізації євроінтеграції. Водночас Україна має бути готова до досить жорсткої конкуренції в рамках ініціативи «Один пояс — один шлях», яка стосується, в першу чергу, великих гравців. Це зумовлює необхідність створення альянсів і побудови ефективних відносин з китайськими партнерами для конкуренції зі світовими компаніями. Однак, незважаючи на можливість приєднання України до формату 16+1, офіційні переговори про приєднання фактично не відбулися, а участь в ініціативі «Один пояс — один шлях» була визначена відповідною дорожньою картою. Найближчим часом планування українсько-китайського співробітництва та участь України в ініціативі «Один пояс — один шлях» має бути пов'язане з існуючими регіональними планами та форматами співпраці.

Незважаючи на те, що серед європейських політиків, як і раніше, існують розбіжності щодо ініціативи «Один пояс — один шлях», економічні переваги цієї ініціативи обумовлені взаємним інтересом і, безумовно, сприятимуть розвитку трансрегіонального співробітництва. Потужний соціально-економічний підйом Китаю передував створенню ініціативи «Один пояс — один шлях», яка має стати важливим інструментом співпраці країн-учасниць [5].

Незважаючи на заяви українського керівництва про тісну співпрацю з урядом КНР, сьогодні в Україні, на жаль, відсутня стратегія щодо подальшого розвитку відносин із Китаєм та практичної реалізації документів, які вже укладені. На відміну від влади, український бізнес активно шукає нові можливості в Китаї, проте без державної підтримки це буде зробити надто

складно, адже потрібно конкурувати з провідними іноземними компаніями, які таку підтримку мають. І для того, щоб розширити двосторонні торгово-економічні стосунки, Україні потрібно підвищити виробничу конкурентоспроможність, а також, наскільки це можливо, розширити співробітництво між країнами в таких сферах, як комунікації, вантажоперевезення, інфраструктура, нові джерела енергії, інженерія та фінансова справа [6].

Висновки

Ініціатива «Один пояс—один шлях» стала ключовим виміром економічного, зовнішньополітичного та зовнішньоекономічного курсу КНР. Сьогодні така ініціатива виглядає як один із найбільш привабливих для України геоекономічних проектів. Наразі його ключовими перевагами є інклюзивність, відкритість, вигідність для всіх учасників, перехід на уніфіковані правила торгівлі, інтеграція та координація програм та стратегій розвитку країн. Також китайський проект не суперечить прагненням України до подальшої економічної співпраці та економічної інтеграції і може посилити переваги України в цьому процесі, надати стимули до економічного розвитку в цілому.

Позаяк наразі відсутня стратегія розвитку українсько-китайських відносин в рамках ініціативи «Один пояс—один шлях», потрібно вирішити такі завдання, які не треба відкладати на полицю: насамперед, зрозуміти, наскільки є важливим китайський зовнішньоекономічний та зовнішньополітичний курс, потрібно дослідити, як ще більше нормалізувати офіційний формат міжнародних відносин та регулярніше проводити політичні діалоги між урядами України та Китаю; друге—це закласти основи взаємної співпраці і формувати нові моделі співпраці у сфері інвестицій та перевезень; третє—створити належні умови для спрощення прокладання шляхів регулярних перевезень, залучаючи транзитні перевезення з Китаю до європейського ринку; четверте—створити платформу тривалої дії, щоб представники промислової сфери, фінансового сектору та ділових кіл обмінювалися пропозиціями та власною точкою зору.

Список посилань

1. Аудит зовнішньої політики: Україна—Китай. Дискусійна записка. Київ: Інститут світової політики, 2016. 60 с.
2. Лазоренко К. Сегодня начинается визит министра обороны Юрия Еханурова в Китай. Экономические известия. 13.01.2009. URL: [http:// state.eizvestia.com](http://state.eizvestia.com).
3. Україна та Китай визначили основні засади стратегічного партнерства. Декларація. 20.06.2011. URL: <https://ua.interfax.com.ua>.

4. Interview of the President of Ukraine to the Chinese news agency Xinhua. (2020). URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/intervyu-prezidenta-ukrayini-kitajskomu-informacijnomu-agent-64145>.

5. Кіктенко В. О. Україна в проєкті «Один пояс, один шлях»: регіональний та глобальний вимір. Україна–Китай. 2018. № 13. URL: <https://sinologist.com.ua/kiktenko-v-o-ukrayina-v-proekti-odyn-poyas-odyn-shlyah-regionalnyj-ta-globalnyj-vymir/>.

6. Лі Янь. Китайсько-українське співробітництво в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях»: сучасний стан та перспективи. Україна–Китай. 2018. № 13. URL: <https://sinologist.com.ua/li-yan-kytajsko-ukrayinske-spivrobotnytstvo-v-ramkah-initsiatyvy-odyn-poyas-odyn-shlyah-suchasnyj-stand-ta-perspektyvy/>.

References

1. Audyt zovnishn`oyi polityky: Ukrayina – Kytaj. Dyskusijna zapyska. (2016). Kyiv: Instytut svitovoyi polityky. 60 s. [in Ukrainian].

2. Lazorenko, K. (2009). Segodnya nachinaetsya vizit ministra oborony Yuriya Ekhanurova v Kitaj. Ekonomicheskie izvestiya. 13.01.2009. URL: <http://state.eizvestia.com> [in Russian].

3. Ukrayina ta Kytaj vyznachyly osnovni zasady strategichnogo partnerstva. Deklaraciya. (2011). URL: <https://ua.interfax.com.ua> [in Ukrainian].

4. Interview of the President of Ukraine to the Chinese news agency Xinhua. (2020). URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/intervyu-prezidenta-ukrayini-kitajskomu-informacijnomu-agent-64145>.

5. Kiktenko, V.O. (2018). Ukrayina v proekti «Odyn pojas, ody shlyach»: regional`nyj ta global`nyj vymir. Ukrayina–Kytaj. N 13. URL: <https://sinologist.com.ua/kiktenko-v-o-ukrayina-v-proekti-odyn-poyas-odyn-shlyah-regionalnyj-ta-globalnyj-vymir/> [in Ukrainian].

6. Li, Yan`. (2018). Kytajs`ko-ukrayins`ke spivrobotnyctvo v ramkax initsiatyvy «Odyn pojas, ody shlyach»: suchasnyj stan ta perspektyvy. Ukrayina–Kytaj. N13. URL: <https://sinologist.com.ua/li-yan-kytajsko-ukrayinske-spivrobotnytstvo-v-ramkah-initsiatyvy-odyn-poyas-odyn-shlyah-suchasnyj-stand-ta-perspektyvy/> [in Ukrainian].

Mykyta Simonov

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0001-6728-2215>

e-mail: Simonoff31@gmail.com

PROSPECTS FOR COOPERATION BETWEEN CHINA AND UKRAINE IN THE FRAMEWORK «OF THE BELT AND ROAD INITIATIVE»

Abstract

The article considered the prospects of political and economic cooperation between China and Ukraine in the framework of the Belt and Road Initiative. This initiative is a global strategy for infrastructure development and trade and economic partnership between China and other countries. The positive and negative aspects of possible political cooperation between Ukraine and China in the framework of the Belt and Road Initiative and the historical preconditions of such a partnership are analyzed. Future prospects and main vectors for further development of cooperation between Ukraine and China have been identified.

It is proved that cooperation between Ukraine and China in the framework of the Belt and Road Initiative can be mutually beneficial for both countries. By participating in such an initiative, Ukraine can contribute to the creation of a new world economic order, and postponing the definition of priorities in this area may lead to the removal of Ukraine from a profitable partnership and, consequently, the lack of economic growth in Ukraine.

It is stated that Ukraine can be one of China's key partners due to its great industrial, scientific and technological potential, as well as its geographical location. These factors coincide with the global ideas of the Belt and Road Initiative, and Ukraine has great chances to be a part of new political and economic globalization.

Key words: Belt and Road Initiative, Ukrainian-Chinese cooperation, political relations, foreign policy, strategic development.

Стаття надійшла до редакції 17.04.21

© Сімонов М. А., 2021